

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 16.

Stockholm den 22 April 1909.

2:a årg.

Prenumerationspris: 1/4 år . . . kr. 4: 50 1/2 år . . . kr. 2: 50 3/4 " " " " 3: 50 1 " " " " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. — Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 11—12. — Sthlm 1909, F. Englund's Boktr.	Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. — Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: — Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 % 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	---	---	---	---

Fru Johanna Kempe.



JOHANNA KEMPE.
Porträtt i olja af Julius Kronberg.

Det är en stor och rik verksamhet, om än en verksamhet i det tysta, som blifvit afslutad med fru Johanna Kempes bortgång. Få personer i hennes ställning torde så allvarligt som hon hafva fattat inbörden af ordet »richesse oblige». Klok och klar, pröfvade hon noga halten af ett allmännyttigt eller filantropiskt företag, innan hon beslöt sig för att understödja det, men då hon grep in — och det gjorde hon på många områden — var det med frikostiga händer.

Fru Kempe var dotter till den framstående köpmannen Wallis, som tillhörde en skotsk, till svenska Pommeren öfverflyttad släkt och själf vid unga år slagit sig ned i Sverige. Hennes mor, född Kempe, var af gammal ansedd köpmanssläkt från Stralsund. Hon föddes i Sverige 1818 och fick den uppfostran, som tillkom en ung flicka på den tiden. Till tolf års ålder fick hon dela sina bröders undervisning, men därmed ansågs

Promenaddräcker och Kappor

Vid behof af dessa artiklar rekommendera vi en mycket god mellangenre af 1:ma svenska och engelska tyger, solidt svenskt arbete efter bästa utländska modeller. OBS.! Med detta goda fabriks prisbillighet finnes ingen konkurrens.

GUSTAF HOLMBLOMS KAPPAFFÄR, NORRMALMSTORG

Julius Kronberg

hon också hafva fått nog af bokliga studier, hur begåfvad och vetgirig hon än var. Det enda intresse, som hon sedermera fullt tilläts att odla vid sidan af de praktiska, var musikintresset, som hon också af hela sin själ omfattade med en kärlek som varade lifvet ut. Ännu för ett eller annat år sedan kunde man bland opera- eller konsertpubliken lägga märke till hennes lilla rörliga gestalt och fina, ända in på den höga ålderdomen liffulla drag.

1843 blef Johanna Wallis gift med sin kusin Wilhelm Kempe, som vid unga år kom öfver från Pommern till Stockholm och där tjänstgjorde på hennes fars kontor. Då Wilhelm Kempe några år senare blef ägare af Ljusne bruk i Helsingland, fann hans maka i omsorgen om talrika underhafvandens bästa en rik användning för den tid, som hem- och sällskapsplikter lämnade öfrigt. Äfven sedan hon 1883 blifvit änka, och hennes måg, grefve v. Hallwyl, sedan 1865 gift med hennes enda dotter, hade öfvertagit vården af de stora norrländska sågverksdomänerna, var hennes intresse för Ljusne oförminskadt.

Helt säkert kände dock fru Kempe, klart medveten som hon var om det ansvar som hennes ställning medförde, att hennes inflytande på ett annat sätt skulle kunnat göra sig gällande, om hon ej vuxit upp under så starkt tryck från sin omgifning och stängd från tidens rörelser. Visst är att hon hörde till dem som starkt fängslades och påverkades af Fredrika-Bremers idéer och att hon hela sitt lif ägnade henne en varm beundran. I den strid, som Fredrika-Bremers Hertha vid sitt första framträdande väckte, hade hon genast sin ställning klar, och tanken på kvinnliga läkare, som då den här framkastades, på vissa håll blef föremål för så mycket hån och förlöjligande, väckte hos henne endast sympati.

Denna sympati skulle fru Kempe några tiotal år senare på ett lysande sätt ådagalägga i handling, då hon år 1890 till Fredrika-Bremer-Förbundets stipendiefonden öfverlämnade en gåfva af 30,000 kr., afsedd för stipendier för kvinnor som idka medicinska studier. Det sätt, hvarpå denna donation tillkom, är synnerligen karakteristiskt för fru Kempe. En sommar kort efter det planen för Fredrika-Bremer-Förbundets stipendiefonder blifvit uppgjord, sammanträffade fru Kempe å Sanna sanatorium med S. L—d Adlersparre. En dag hörde hon hur friherrinnan Adlersparre med sin vanliga medryckande entusiasm för sin bordsgranne redogjorde för det nya företaget. Fru Kempe, som satt midt emot dem vid bordet, blandade sig alls ej i samtalet, men några månader senare kom hennes gåfva, skänkt under förbehåll att gifvarinnans namn ej fick nämnas.

Redan tidigare hade fru Kempe visat sitt intresse för friherrinnan Adlersparres initiativrika verksamhet i Fredrika Bremers anda. Då Fredrika-Bremer-Förbundet under första året af sin tillvaro beslöt att utgifva en egen tidskrift, lämnade fru Kempe Dagny

ett pekuniärt understöd och har äfven bidragit att trygga andra grenar af Förbundets verksamhet. Och på samma frikostiga sätt understödde hon det arbete, hvaråt Esselde ägnade sina sista år — förberedelserna till hennes biografi öfver Fredrika Bremer. Dessa rader kunna gifva någon föreställning om hvad Fredrika-Bremer-Förbundet som representant för kvinnorörelsen i vårt land har fru Kempe att tacka för, men de räcka ej till att ens antyda betydelsen af hennes liffulla, originella och flärdfria personlighet, som utan tvifvel öfvat stort inflytande på hennes omgifning. Hon lefde länge nog att se yngre generationer befriade från de skrankor, af hvilka hennes egen kraftiga ande lidit, och särskildt måste det hafva gladt henne, då hennes dotterdotters dotter ägnade sig åt medicinska studier, ett verksamhetsfält, hvars tillgänglighet för svenska kvinnor hon själf så kraftigt befrämjat. Till och med den sista fasen i kvinnofrågans utveckling, rösträttsrörelsen, kunde räkna på hennes intresse, och det var med gillande hon såg sin dotterdotter, fru v. Eckermann, aktivt deltaga i arbetet som styrelsemedlem i rösträttsföreningen.

Med fru Kempe har bortgått en af de numera fåtaliga representanterna för den genombrottstid, som fick sina väckelser och impulser förnämligast genom Fredrika Bremer. Hvad hon gjort för att främja de nya idéerna skall ej glömmas och särskildt skola de generationer af unga kvinnor, för hvilka hon underlättat tillträdet till läkarebanan, helt visst i tacksamt minne bevara den frikostiga donator, som ej längre behöfver undandraga sig deras tacksamhet.

SIGRID LEIJONHUFVUD.

Riksdagens beslut i den kvinnliga nattarbetsfrågan.

Riksdagens slutord i den kvinnliga nattarbetsfrågan har nu fallit. Sistlidne lördag behandlades ärendet i Första kammaren, då utskottets afstyrkande utlåtande erhöll 62 röster och reservationen likaledes 62. Den förseglade rösten blef således den som afgjorde voteringen och detta till fördel för *reservationen*, hvarigenom således kammaren beslöt, emot lagutskottets yrkande, förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag.

Andra kammaren, som behandlade frågan i aftonplenum i måndags, kom till samma beslut som Första kammaren med 166 röster mot 24, hvarigenom således frågan är afgjord.

Denna fråga har varit en af de viktigaste för oss kvinnor. Det har tillvitats oss, senast nu vid riksdagsdebatten i Första kammaren, att det mot-

stånd, som från kvinnohåll rests mot förbudet, endast skulle berott på att man ur kvinnosakssynpunkt ville fasthålla likställighetsprincipen mellan man och kvinna. Gentemot denna uppfattning har ställts männens omsorg om hela släktets väl, hvilken skulle befordras genom det värnande om kvinnan, som låge i nattarbetsförbudet. Härtill må svaras och på det skarpaste betonas, att kvinnorna förstå skyddslagsstiftningens stora betydelse och att de icke af ensidigt likställighetssträfvande ställa sig fientliga mot nyttiga reformer på denna väg, om dessa äro af den art, att kvinnorna icke blifva sämreställda än männen i konkurrenskampen, men att de fasthålla, att nationens och släktets väl bättre tillgodoses genom positiva åtgärder till förbättrande af kvinnans ställning än genom negativa, som kringskära hennes förvärfsmöjligheter. Det är att tillse, att icke kvinnorna genom »skyddslagsstiftning» blifva hänvisade till den underbetalda hemindustrin, som mera än något annat arbete undergräver deras hälsa och krafter och hvilken svårigen kan regleras genom några skyddslagar.

I namn af nationens och släktets välfärd har nu nattarbetsförbudet genomförts. En talare i Första kammaren har i detta sammanhang uttryckt den önskan, att mannen skulle få mera och bättre betaladt arbete än hittills, hvilket skulle göra att kvinnorna återigen uteslutande skulle få ägna sig åt uppgiften att vårda sig om hemmet. Innebär denna välmenta och fromma önskan manne, att de mera arbetande och bättre betalda männen äfven skulle underhålla de ogifta kvinnorna — och hvilkas hem skola de senare vårda sig om? Man kunde vänta, att de män, som ha »släktets väl» för ögonen och i namn där af genomdrifva reformer till kvinnornas bästa, hade en klarare blick för de förhållanden, som göra att kvinnorna i vår tid mera än någonsin förr måste lita till sig själfva och måste genom eget arbete skaffa sig medel till lifvets uppehälle och nödortf.

Samundervisningen i Förenta Staterna.

Det karakteristiska för den offentliga undervisningen i Förenta Staterna är den i mycket vid utsträckning tillämpade samundervisningsidéen. Af lärjungar i statens folkskolor undervisas minst 96 % i blandade skolor; i de högre allmänna läroverken utgör procenttalet 95. Att samskoleidéen omfattas med allmänt gillande visas i öfrigt af det sakförhållande, att 40 % af lärjungarne i privata högre läroverk besöka samskolor. Hvad själfva högskolorna beträffar, colleges och universitet, så åtnjuta 63 % af alla »undergraduates» samundervisning. Procentantalet skulle utan tvifvel blifva ännu högre, ifall statens högskolor och offentliga colleges togos med i beräkningen. I sin helhet taget är det öfver 16 miljoner barn och studerande ung-

dom, som åtnjuta samundervisning i skolor och colleges i Amerika.

Om man undantager de colleges och universitet, hvilka äro uteslutande afsedda för kvinnor, så lämnas i 70 % af dylika anstalter i Amerika samundervisning. I detta antal inneslutes 34 universitet, som underhållas genom offentliga anslag, nämligen 32 med statsunderstöd och 12 med bidrag från kommuner, dessutom tillkomma såsom samundervisande 18 privata anstalter.

Den anmärkningsvärdaste händelsen i den amerikanska samundervisningens senaste historia är tillåtelsen för kvinnliga studerande att delta i de högre kurserna vid vissa universitet i oststaterna, framför allt i Yale och Columbia.

Trots den stora utbredning samundervisningsidéen således vunnit i Amerika, reses ännu i många delar af landet ett stort motstånd mot densamma. Det beslut, som 1902 fattades, att vid universitetet i Chicago under det första studieåret meddela särskild undervisning åt de manliga och kvinnliga studenterna, samt det samma år fattade beslutet att inskränka antalet kvinnliga studerande vid Leland Stanford Junior University till 500, väckte stor oro hos alla dem, hvilka kämpat för att bereda kvinnorna samma utbildningsmöjligheter som männen. Emellertid visade sig, att fruktan för dessa beslut var obefogad, man afsåg därmed endast att inrätta sig på ett för förhållandena lämpligt sätt. Ett försök i riktning att delvis skilja de manliga och kvinnliga lärjungarne gjordes för två år sedan vid Englewood High School i Chicago. Här undervisade man under det första året (som folkskolan är 8-klassig, är detta det 9:de skolåret) gossar och flickor i skilda klasser, i öfrigt voro de ej skilda åt och arbetade till och med i gemensamma rum. Detta försök visade sig särdeles godt och var föremål för stort intresse från närgränsande staters sida.

Som ett resultat af detta intresse kan betecknas en officiell enquête, som sattes i gång bland skolinspektörerna och föreståndarne för de högre läroverken i Wisconsin. Följande frågor framställdes: Är samundervisningen fullständigt genomförd i Eder skola? Har Ni verkställt något försök med att skilja undervisningen för gossar och flickor, när då och med hvilket resultat? Om Ni hade rätt att ordna undervisningen efter egen önskan, skulle Ni då anordna skild undervisning? Är samundervisningen till fördel för gossarna, och i så fall, på hvilka grunder? Är den till fördel för flickorna? Hvilka missförhållanden har Ni iakttagit, som skulle kunna tillskrifvas samundervisningen? Låter Ni gossar och flickor arbeta åtskilda? I Europa tyckes den åsikten vara rådande, att samskolorna underminera den amerikanska ungdomens moral. Vill Ni vara god att yttra Eder mening om denna sak.

Af svaren framgingo följande förhållanden: I 82 % af skolorna rådde hel samundervisning, 72 % hade icke gjort något försök att skilja gossarna och flickorna, 10 % hade genomfört ett afskiljande, och 18 % hade delvis gjort detsamma och med godt resultat. 70 % skulle icke vilja genomföra ett särskiljande, äfven om det tillätes; 10 % önskade detsamma, 20 % ville icke under några betingelser genomföra delvis upphäfvande af samundervisningen. Alla öfverensstämde i att anse, att samundervisningen på intet sätt kunde vara af

skadlig inverkan på de ungas moral. Flertalet ansåg, att där missförhållanden uppstått, detta icke kunde tillskrivas samundervisningen men väl brist på en verkligt god uppfostringsmetod. Skolinspektörerna förklarade, att den moraliska atmosfären måste betraktas såsom renare i samskolorna än i skolor endast för gossar.

De uttalanden mot samundervisningen, så som den nu är ordnad, som på senare tiden faktiskt framkommit

från framstående amerikanska pedagoger, kunna icke betraktas såsom ett utslag af en växande reaktion mot samundervisningsidén, hvilken i Amerika med värme omfattats på alla håll, utan är snarare ett tecken på rörligheten i den amerikanska uppfattningen, som icke gärna stannar vid fastslagna förhållanden utan vill undersöka alla möjligheter och medgifver modifikationer och ändringar.

Fredrika-Bremer-Förbundets fjärde kretsmöte.

Omedelbart efter påskhelgen — den 13 och 14 april. — samlades i Linköping medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet och dess lokalafdelningar till afhållande af förbundets årligen återkommande kretsmöte. Kallelsten till mötet hade i ganska stor utsträckning hörsammats, och i mötet deltog utom flertalet af Linköpingskretsens medlemmar ledamöter af centralstyrelsen i Stockholm, representanter för lokalföreningarna i Helsingborg, Lund, Malmö, Motala och Strängnäs samt åtskilliga af förbundets ombud å orter, där kretsar ej äro bildade.

Under presidium af Linköpingskretsens ordförande, fröken Ada Arwedson, togo mötets förhandlingar sin början. Den första dagens förmiddag var reserverad för ärenden rörande kretsarnas arbete och organisation. Hur mångfaldig den verksamhet är, som utöfvas af de olika lokalföreningarna, framgick af de redogörelser, som lämnades för senaste arbetsåret. Skånekretsarna hade hufvudsakligen inriktat sin verksamhet på anordnandet af föredrag och diskussioner i sociala ämnen samt med synnerligt godt resultat arbetat på insamling af medel till ökande af länsfonden för kvinnliga studiestipendier. Malmö-Lunds-kretsen hade dessutom vidtagit en del förberedande åtgärder för planläggande af yrkesundervisning för kvinnor inom länet samt för platsanskaffning för bildade kvinnor i samband med den offentliga arbetsförmedlingsanstalten i Malmö. De öfriga lokalföreningarnas årsberättelser meddelade om arbete för åstadkommande af skolkörskurser, inrättande af en barnkrubba och insamlande af stipendiemedel samt om anordnande af upplysande föredrag i ämnen af allmänt intresse. Linköpingskretsen hade koncentrerat sin verksamhet på vidare utveckling af den klubb för fabriksflickor, som tidigare startats med ändamål att bereda dess medlemmar tillfälle till nyttiga kunskapers förvärfvande och till bildande förströelser. I mötets program ingick äfven ett besök i klubben, som bär namnet "Arbete och trefnad" (A. T.), och utfördes då på ett förträffligt sätt flera tilltalande sångnummer af A. T:s sångkör.

Till behandling vid kretsmötet förelåg ett förut af centralstyrelsen i princip gilladt förslag till ny arbetsordning för förbundets lokalafdelningar med innebörd att kretsarnas årliga sammankomst hädanefter skulle hållas i samband med förbundets årsmöte och att detta skulle förläggas omväxlande till Stockholm och landsorten. En sådan anordning afser att leda till en lifligare samverkan mellan förbundets

medlemmar i olika delar af landet och till en fastare konsolidering af förbundets arbetande krafter. Efter en långvarig och intressant debatt antog kretsmötet för sin del förslaget och hemställde till centralstyrelsen, att denna måtte gå i författning om förslaget genomförande.

I samband med kretsmötet voro anordnade tvenne offentliga föredrag, som båda samlade en talrik publik. — Första mötesdagen på aftonen föreläste aktuarien M. Marcus om "Modersskydd", ett af de problem, som genom industrialismen förts in i vårt sociala lif. Tal. framhöll, hur antalet kvinnliga industriarbetare är stadt i oupphörlig tillväxt och hur den stora barnadödligheten hos de kroppsarbetande klasserna ådagalägger nödvändigheten af att mödrarna sättas i tillfälle att fullständigare än nu ofta sker få ägna sig åt uppfyllandet af modersskapets funktioner under den första tiden af barnets lif. Ett förbud mot den nyblifna moderns industriarbete under vissa veckor — den svenska lagens enda bestämmelse om modersskydd — vore en legal ironi, så länge det ej åtföljdes af en lag om moderskapsförsäkring, som tryggade mödrarna mot förlusten af arbetsförtjänst under en tid, då deras ekonomiska behof vore större än eljes. Modersskyddet borde äfven utsträckas till tjänstfolksklassen, hemarbeterskorna samt handelsvärldens och landbrukets stora grupper af kvinnliga arbetare, äfvensom till arbetarhustrurna. — Föreläsaren slöt sin med liflig uppmärksamhet följda framställning med en öfversikt öfver de åtgärder, som i afsikt att skydda fattiga mödrar och deras barn vidtagits i utlandet såväl genom enskilda förenings försorg som på lagstiftningens väg. Äfven meddelades, att svenska riksdagen genom en skrivelse af fjolåret begärt utredning och förslag angående moderskapsförsäkring. På föredraget följde en kortare diskussion.

Andra mötesdagens förmiddag talade fru E. Boheman vid en offentlig sammankomst om "Kvinnan och kooperationen". Fru B. gaf en utförlig skildring af den kooperativa rörelsens utveckling och de hufvudsakliga principer, på hvilka den hvilat, och öfvergick därefter till att redogöra för startandet af det enda kooperativa företaget, som ledes uteslutande af kvinnorna, nämligen kvinnornas andelsförening Svenska Hem. Till belysande af företagets hvarje år ökade omfattning meddelades en del siffror, som visade, hur öfverraskande snabb den framgång är, åt hvilken Svenska Hem kan glädja sig, och hur kraftigt de olycksprofetior blifvit vederlagda, som naturligt nog ej saknades

vid tiden för företagens tillkomst. Tal. förklarade sig vid slutet af föredraget beredd att under den kommande diskussionen lämna ytterligare upplysningar om Kooperationen i allmänhet och särskildt Svenska Hem, och denna uppmaning till framställande af frågor hörsammades flitigt af de närvarande.

Med afslutandet af den andra förmiddagens förhandlingar hade man nått fram till den sista afdelningen på mötesprogrammet, besöket på F-B-F:s landthushållningsskola vid Rimfors, belägen en dryg timmes järnvägsfärd från Linköping.

Utfärden, som motsetts med stort intresse, blef synnerligen lyckad trots mulen himmel och snöbyar. Sedan middag intagits omedelbart efter framkomsten till skolan, uppmanades det till ett femtiotal uppgående sällskapet att dela sig i grupper för att bese skolans lokaler. Under ledning af en lärarinna genomvandra hvarje grupp samtliga afdelningar, slöjdsal, kök, källare, mejeri, småbrukarhem, ladugård och stall. På de flesta håll voro eleverna i arbete. I ladugården mjölkades korna och på småbrukarhemmets tröskel möttes man af den härligaste doft af nygräddadt bröd.

Då rondan var slutad, samlades alla deltagarna i utfärden till stora föreläsningssalen i hufvudbyggnadens bottenvåning, där fröken G. Adelborg i ett föredrag redogjorde för "Rimforsaskolan, dess nuvarande ståndpunkt och framtidsutsikter". Skolan hade, framhöll tal., trots sin korta tillvaro rönt mycken uppmuntran både från statens, hushållningssällskapens och enskilda personers sida, och detta visade otvetydigt, att behovet af skolade lärarekrafter på landthushållningens kvinnliga områden vore allmänt känt. De ledande principerna vid de blifvande lärarinnornas utbildning voro väckandet af ansvarskänsla och kunskapernas meddelande i sådan form, att eleverna ständigt hade sin kommande lärarinneuppgift för ögonen. — Hvad de utgående elevernas framtida användning beträffade, såg tal. ett godt omen för denna i det förslag till upprättande af kvinnliga småbrukarkurser, landthushållningsskolor och utvidgad skolköksverksamhet, som nyss afgifvits af den kungl. kommittén för den lägre landbruksundervisningens ordnande.

Efter föredraget intogs supé, hvarpå gästerna anträdde återfärden till Linköping, synnerligen tillfredsställda med det lärarika besöket vid Rimforsaskolan. Med denna utfärd var programmet för kretsmötet genomgången.

Under mötesdagarna utöfvade Linköpingsborna en storartad gästfrihet. Samtliga till mötet från andra orter samlade representanter och ombud mottogos som gäster i kretsmedlemmarnes familjer. Dessutom var som afslutning på första mötesdagen anordnad ett samkväm, till hvilket de resande inbjudits. Vid samkvämet, som präglades af den bästa stämning, höllos flera tal och utfördes sång. Besöket i Linköping är ett synnerligen angenämt minne.

A. Th.

Utlandet.

Parlamentsvalen i Italien.

Med anledning af de stundande politiska valen i Italien har den italienska kvinnliga rösträttsföreningen genom sin

ordförande, Donna Martini, utfärdat en uppfordran till kvinnorna att deltaga i valen genom att arbeta för de kandidater, som äro för den kvinnliga rösträtten. En kommitté har tillsatts, hvilken arbetar genom utsändande af bref och upprop. För första gången i Italien har en kvinna — den kända professorn i rättsfilosofi Teresa Labriola — uppträdt på ett offentligt stort valmöte i Rom och talat för kvinnornas sak.

På Sardinien har en del valmän beslutit att såsom demonstrationsyttring rösta på författarinnan Grazia Deledda. Detta kan ju ej ha någon annan påföljd än att det kommer att på ett eklatant sätt visa, att det verkligen finnes en opinion för den kvinnliga rösträtten. Man anser äfven, att regeringen fått upp ögonen för det riktiga i saken och att den kvinnliga rösträtten kommer att blifva en af de första punkterna på det nya parlamentets program.

En massdemonstration i Toronto.

Att den kvinnliga rösträttsrörelsen i Förenta Staterna på senaste tiden tagit ett lifligt uppsving bekräftas af de tätt kommande nyheterna om såväl de framsteg som vunnits som om den lifliga agitation, som bedrivs. Den storartade demonstration, som nyligen ägde rum i Toronto, saknar ännu sitt motstycke.

En deputation på omkring 1000 personer hade begifvit sig till parlamentshuset för att öfverlämna en petition till premierministern. Kamrarna och förrummen voro till trängsel öfverfyllda af folk och flera af ministrarna kunde icke komma in. Premierministern yttrade, att om han haft en aning om deputationens storlek, skulle han ordnat mottagandet på annat ställe.

Torontos stadsfullmäktige hade petitionerat om full politisk rösträtt för kvinnorna, och en representant från stadsfullmäktige samt flera andra inflytelserika män, bl. a. skolinspektören Hon. James L. Hughes, gingo med i deputationen. Petitionen var undertecknad med 100,000 namnunderskrifter från Ontario samt dessutom af organisationer, representerande 16,000,000 medlemmar.

Femton talare från olika föreningar höllo korta anföranden. Då en af damerna framhöll, att en vanlig invändning mot rösträtt för kvinnor vore, att kvinnorna voro för okunniga för att rösta, men påpekade att flickor nu erhöles bättre undervisning än gossar, bekräftade skolinspektör Hughes detta på det lifligaste.

Torontotidningarna synas i hög grad imponerade af denna väldiga massdemonstration och af antalet föreningar och betydande personer, som togo del däri.

National Women's Social and Political Union.

Den mest stridbara af de engelska kvinnliga rösträttsföreningarna, National Women's Social and Political Union, har i dagarna hållit sitt ordinarie årsmöte i London. Föreningen har under det sistförflutna året varit stadd i en utomordentligt hastig tillväxt. De penningmedel den under 1908 haft att förfoga öfver äro efter våra förhållanden kolossala. Totalsumman af på teckningslistor influtna medel uppgår till £ 20,000, d. v. s. omkring 375,000 kronor i svenskt mynt. Antalet möten, som under året hållits i olika delar af landet, uppgår till ungefär 10,000. Tilläggas kan, att om man sammanräknar den tid olika medlemmar af föreningen tillbringat i fängelse för agitations skull denna utgör 8 år. Medräknas de två föregående åren af föreningens verksamhet, ha medlemmar af densamma aftjänat fängelsestraff uppgående till en sammanlagd tid af 20 år.

DRICK CIDRIL!

Bästa alkoholfria äppledryck. — Absolut ren naturprodukt.

AKTIEBOLAGET CIDRIL
— I GEFLE —

Telegramadr. "CIDRIL". Tel. 1899, 1898

Ny rösträttslitteratur.

Lydia Wahlström: Statsintresset och kvinnans rösträtt. **K. A. Sheppard:** Kvinnorösträtten på Nya Zeeland. **G. Welin och Fridtjuv Berg:** Partiuttalanden i kvinnornas rösträttsfråga. Bokförlags-Aktiebolaget Eos, Stockholm.

”Det är förunderligt med hvilket tålmod man bär andras olyckor.” Dessa ord af Dostojewski anför dr Lydia Wahlström i denna sin nyligen utkomna broschyr om *Statsintresset och kvinnans rösträtt*, och hon vill därmed påpeka, hur stor likgiltighet de ”högre klassernas kvinnor” visat för sina fattiga medsystrars ställning. Såväl Dostojewskis ord som dr Lydia Wahlströms tillämpning äga måhända sin riktighet, men det är dock glädjande, att hon omedelbart efteråt konstaterar, att en ”förändring härutinnan alltmåra börjar visa sig”.

För oss alla, som känna till dr Wahlströms grundliga kännedom om kvinnornas statsrättsliga ställning och hennes konsekventa intresse för den kvinnornas rörelse, hvars förnämsta styreskvinna hon nu är, är det alldeles onödigt att utförligt genomgå hennes skrift. I all synnerhet som den bör läsas noga och därigenom torde kunna öfvertyga mera än en, som kanske inom sig ödmjukt tänkt, att hon önskade politisk rösträtt mera för *egen* än för *statens* skull därom, att staten äfven bör ha rent praktisk nytta af att göra sig till godo de ”nya kvinnliga krafter, som erbjuda sig till fosterlandet tjänst”.

Det är roligt och instruktivt nog att höra de invändningar, som gjorts mot hvarje reform af kvinnornas ställning, och att se, hur dessa reformer sedermera befunnits verka i god riktning.

Och liksom jag började min korta anmälan med ett citat, vill jag äfven sluta därmed. Jag kan icke underlåta att anföra det intyg om kvinnans vederhäftighet som medborgare, hvilket synes mig nästan mest värdt att beakta för dem, som ha statens angelägenheter om hand: ”För kroppsarbetarkvinnan är lifvet lika tröstlöst släpigt som för mannen, och ändå faller hon så sällan för frestelsen att förgylla uppeländet med sprit — en ansvarskänsla gent emot det kommande släktet, som förtjänade annan belöning från statens sida än ett intyg om omogenhet”.

ELLEN WESTER.

Kvinnorösträtten på Nya Zeeland af Mrs K. A. Sheppard består af en del samlade omdömen af framstående män öfver de verkningar den kvinnliga rösträtten anses haft i Nya Zeeland. Det har visat sig, att äfven förutvarande motståndare till saken nu måst erkänna, att den är af godo.

Den tredje broschyren, *Partiuttalanden i kvinnornas rösträttsfråga*, innehåller de uttalanden som gjordes af hrr trafikdirektör G. Welin för allmänna valmansförbundet och dr Fridtjuv Berg för liberala samlingspartiet vid det i Stockholm i höstas af Stockholms F. K. P. R. anordnade stora politiska mötet. Det anförande, som då äfven hölls af hr Sven Persson å socialdemokratiska arbetarepartiets vägnar, har icke medkommit i broschyren, på grund af att manuskript till detsamma icke erhållits, ehuru broschyrens tryckning i det längsta fördröjdes i väntan på detsamma.

De tre uttalandena refererades på sin tid i Dagny i samband med det ofvannämnda mötet.

— N.

En ”hemkoloni”.

Vi återgifva här nedan utdrag ur en artikel af den bekanta amerikanska författaren Upton Sinclair, hvilken han benämnt: ”Det kooperativa hemmet”. Öfversättaren har ansett sig böra utbyta denna rubrik mot ”En hemkoloni”, emedan af artikeln ej framgår något om det kooperativa i företaget men väl dess art af koloni. De delvis ganska djärfva och främmande åsikterna äro af intresse och kunna möjligen verka impulsgefvande till nya uppslag i frågan.

Jag talade häromdagen med en äldre herre, som sade sig vara alldeles utanför de moderna rörelserna och hvilken önskade vinna upplysning om desamma. Han hade just läst i en tidning, att en viss författare samtyckt till skilsmässa från sin hustru. ”Huru kan det komma sig”, frågade han, ”att så många af våra unga, frisinna män ej kunna finna lycka i äktenskapet?”

”Jag känner ej till förhållandet med särskildt dessa”, svarade jag honom, ”men i allmänhet ligger felet i det som vi älska kalla hemmet.”

”Hemmet”, utropade den andre! ”Hvad är det för fel med hemmet? Hemmet har funnits i alla tider.”

”Mycket sannt”, sade jag, ”och i alla tider har hemmet stått på samma punkt. Och under tiden har mannen förändrats och kvinnan och allting omkring dem.

Tag här ett exempel. Ett ungt par, båda intelligenta och med utpräglad individuell läggning, förälskar sig i hvarandra, d. v. s. hvar och en identifierar den andra med sitt ideal. Så gifta de sig och sätta hushåll. Om de händelsevis satt sig in något i frågan förut, hyra de sig ett par rum, äta okokt föda och lefva på idel kärlek. I de flesta fall hafva de emellertid icke tänkt mycket öfver saken och gå till verket med förbundna ögon. De hafva vänner, som de vilja umgås med, och en viss etikett, som de vilja följa. För detta fordras ett mottagningsrum, en treflig matsal, vackra kläder och en hel del andra saker, och så skaffa de sig en tjänare, kanske två, och svårigheterna begynna. Ty någon måste sköta tjänarne och se till att kläderna hållas rena och göra uppköpen och betala räkningarna, o. s. v. Mannen, som i regeln är den skickligaste penningskaffaren af de två, sköter den saken på

sitt eget sätt, d. v. s., han tillbringar sina dagar utomhus och ser aldrig sin hustru annat än när han är trött af affärer och då hon också är uttråkad af sitt hushåll.

Det måste anmärkas, att öfverallt ute i sitt arbete kommer mannen i kontakt med yrkesmässighet, med det som är systematiserad och kombinerad och specialiserad. Har han intellektuellt arbete, kommer han äfven på detta område i beröring med yrkeskicklighet, med män, som tränat sig att tänka exakt och korrekt. Å andra sidan är hemmet, till hvilket han om kvällen återvänder, ohjälpligen och hufvudsakligen ett amatörhem. Tjänaren är en amatör, hon står på så låg kunskapsplan, att hon ej kan bli yrkeskicklig på något område, så högt uppdrifna som våra moderna fordringar äro. Hon hör till den utstötta klass, för hvilken vetenskap och knappast heller civilisation existera. Vanligen är hon tjänare, emedan hon ej är skicklig nog för fabriksarbete. Och naturligtvis är hustrun också amatör. Hon har ej utbildat sig till hushållerska, hon föredrar att alltjämt syssla med tankearbete, fortsätta med sin musik och dela sin mans lif och intressen.

Så komma barnen. Då upptäcker först amatörhushållerskan riktigt sin stora okunnighet. Hon har varit nöjd med så som nu hemmet skötts, så länge det endast varit hon själf och hennes man. Men nu känner hon, att hon med nödvändighet måste dana sig själf till en yrkeskicklig husmor. Med detta menas naturligtvis, att hon får lämna sina drömmar bakom sig och lefva ett lif för sig och hennes man ett annat.

Med de nervösa och lifliga temperament, som vårt moderna, intellektuella lif skapar, kan man nu tänka sig en utveckling af saken på två olika sätt. Hafva både man och hustru tillräckligt fålamod och verkligen försöka analysera förhållandena, komma de kanske till en riktig uppfattning af de orsaker, hvilka tvinga hustrun till hushållets släp göromål och göra henne så godt som till barnpiga ur stånd att kunna sysselsätta sig med något annat. De måste då komma öfverens om ömsesidiga eftergifter, besluta, att äfven om de blifva skilda i det förut gemensamma intellektuella arbetet, de ändå skola försöka uppehålla en verklig gemenskap och att de tillsammans skola hjälpa till att befria så väl sig själfva som sina barn från obehaget af ett amatörhem. Om de å andra sidan icke lyckas att se klart på saken, skola de skylla svårigheter och brister på hvarandra och snart tröttna på hvarandra.

För att undvika dessa slitningar behöfs ett nytt slags hem. Vi äro det tjugonde århundradets människor, vana vid det tjugonde århundradets nöjen och det tjugonde århundradets uppfinningar, och dock sköta vi våra hushåll efter det adertonde århundradets metoder.

Principen om hemmets afskildhet och helgd är något som de flesta ännu omfatta. Men hvad är det då, som skall afskiljas för hemmet och hvilka saker skola uträttas i ett hem, från hvilka utomstående böra utestängas? Säkerligen är det icke kokandet och åtandet, ty vi bjuda våra vänner till middag, och hemmet är ett hem i alla fall, och omständigheter göra åter, att ofta de mest hemkära måste äta på hotell och restauranger. Icke heller barnens uppfostran sker inom hemmet, ty vi sända våra barn till skolan, äfven

till sådana förfärliga platser som helpensioner, och säkerligen äro de allra försiktigaste af oss äfven villiga att skicka sina små till en väl ansedd kindergården. Inte är heller hemmet uteslutande den plats, där barnen leka, ty alla skicka vi våra barn utomhus, så snart vädret tillåter det. Hemmet möjliggör icke för modern att helt och hållet öfvervaka sina barn, ty äfven den mest omsorgsfulla mor måste anförtro dem i sköterskans vård någon del af dagen.

För öfrigt, vi tala om hemmets afskildhet och helgd, och ändå finnes det väl knappast ett hem bland de burgnare klasserna, som ej måste använda sig af en eller två eller t. o. m. ett halft dussin främlingar, som kanske komma från hvilka nästen och bakgator som helst och föra med sig vi veta ej hvad för slags sjukdomar och laster.

Hvad man skulle mena med ett hem är, efter hvad jag kan förstå, en plats, där mor, far och barn kunna mötas i arbete, hvila eller lek. Men jag tror ej, att ett hem skulle förlora något af sitt värde som hem, utan snarare tvärtom, om de s. k. husliga sysslorna kunde uträttas anorstädes, utanför hemmet, af folk, som hade till yrke att uträtta sådana sysslor och som stodo under ledning af personer, hvilka förstodo sig på att ordna göromålen på ett rationellt sätt.

I pensionat och hotell göres detta. Men där göres det endast på förtjänst och af folk, hvilkas intressen äro helt andra än våra och hvilka ofta profitera oskäligt på detta arbete. Hvad jag nu tänker mig, är ett hotell eller pensionat, hvilket äges icke af en särskild innehafvare utan af gästerna själfva och som skötes och förvaltas af personer, som också äro gäster och hvilka således hafva det största intresse af att få allt arbete väl och ordentligt gjort.

Nu hör jag någon komma med den anmärkningen: "Det skulle vara aldeles utomordentligt, endast det låte sig göras." Mitt svar är helt enkelt: "Det kan göras."

Min familj och jag ha vridit och vändt på frågan i sex år. För omkring ett år sedan beslöto vi att taga i tu med saken. Vi kommo öfverens om att det icke hjälpte att sitta och drömma om huru lyckliga män och kvinnor skulle bli i framtidens kooperativa hem, utan att vi måste gå ut och söka rätt på ett halft dussin likasinnade personer och verkligen sätta i gång med att etablera en hemkoloni. Vi lyckades äfven finna flera personer, hvilka redan haft samma idé som vi själfva men hvilka icke samlat sig kring en bestämd plan. Jag lyckades emellertid snart att förena dem alla kring samma idé. Nästan alla ha de nu också vänner, hvilka intreserad vänta på att få se våra planer realiserade för att sedan följa i våra fotspår.

Nu hör jag kritikern säga: "Ni skola aldrig kunna göra alla till lags, det kommer att bli lika många viljor som kolonister". Om det vore ett par sekel tillbaka i tiden, skulle jag medgifva styrkan af denna invändning. Men när det nu är så, att vi i allting utom i vårt hemlif äro det tjugonde seklets människor med det tjugonde seklets sätt att tänka och detta förslag om en hemkoloni helt enkelt är ett försök att föra upp vårt hemlif på detta samma tidsplan, så är jag öfvertygad om att saken kan realiseras.

Men vi måste tillämpa demokratiens metoder. Vi skola införa enkelhet och sparsamhet i vår kolonis materiella förhållanden, och i våra intellektuella och sociala affärer vilja vi bli lämnade i fred. Vi skola få lika så mycket hemfrid som någonsin, och i de fall, där det måste uppställas regler, skall majoriteten bestämma dem, och de, som ej vilja lämna sig efter dem, få gå och bilda en annan koloni.

Om jag någonsin haft några tvifvel på möjlighörandet af koloniplanen, så ha de alla skingrats, sedan jag bevistat de dussintal kommittésammanträden, som hittills hållits. Där har jag mött ett trettiootal män och kvinnor, af hvilka jag blott sett ett par förut och af hvilka endast en är min personliga vän. Där fanns människor af alla slags yrken och de mest motsatta temperament, och nästan hvarenda en hade ett fullständigt utarbetadt förslag för kolonien. Naturligtvis voro de nästan alla olika. Det var mycket roande att höra de framställda förslagen diskuteras och granskas och att gifva akt på hur så småningom bland alla de stridiga uppfattningarna en majoritetsåsikt långsamt skapades. Till slut kom den stund, då alla sagt, hvad de hade att säga och man var öfverens. Frågorna utreddes på det mest fridsamma sätt.

Den första och viktigaste frågan, som kom till behandling, var huru man skulle kunna ordna kolonien med uteslutande af tjänstefolk. Hemkolonien måste bli banbrytande på detta område, ty den tid kommer snart, då man icke för pengar kan få en god tjänare.

Som det första steget till tjänarefrågans lösning och ett steg, utan hvilket ingenting kan göras, togo vi den regeln, att det ej får existera någon klasskillnad och att vi ej engagera någon, som vi ej kunna gifva samhällets alla privilegier. Med detta menas ej, att man måste göra kokerskan till sin vän, ty det är ej säkert, att man vill skaffa sig flera vänner. Det menas ej heller, att man måste äta vid samma bord som hon, hvar och en kan hafva sitt eget privata bord. Men därmed menas, att när kokerskan icke är i tjänstgöring, äter hon i den gemensamma matsalen och får uppehålla sig i det gemensamma läsrummet och musiksalen. Är hon icke en sådan person, som kan göra detta utan att väcka anstöt, får kolonien skaffa en annan kokerska. Naturligtvis skola vi ha alla möjliga arbetsbesparande maskiner för hushållet, och vi skola hjälpa till att förenkla arbetet genom att äta enkel mat och bära enkla kläder. Alla platser, där hushållsarbetet utföres, skola vara rena och treiliga. Arbetstimmarna skola göras så korta som möjligt, och för att detta slag af arbete ej skall anses förnedrande, böra alla inom kolonien uträtta någon del af de samma mot betalning, antingen de behöfva pengarna eller ej. Sedan alla dessa goda regler antagits, skola vi annonsera i skolor och läroverk för att finna den sortens personer vi önska. Skulle lönerna visa sig för låga för att locka några sökande, kan jag ej tänka mig, att det finns något annat att göra än att höja dem. För min personliga del väntar jag emellertid att kunna lefva i kolonien för en tredjedel af hvad mitt hushåll nu kostar. Skulle det behöfvas, är jag dock villig att betala två tredjedelar för att få min kokning gjord af en i hushållsveten-

skapen utexaminerad person och bli uppassad vid bordet af en bildad människa och för att mitt hem ej skall bli afskyvärdt för mig genom sådana syner, som jag brukade se, när jag studerade i Columbia och tidigt om morgonen sammanträdde i biblioteket med ett halft dussin råa och beklagansvärda slafkvinnor, hvilka kröpo omkring på sina händer och knän för att torka golvet åt mig.

Därefter kommer frågan om barnen. Planen är att afskilja omkring tjugu acres land och där ordna en plats åt dem, hvars like ej finnes i denna världen och hvilken för barnen skall förefalla som ett himmelrike. En särskild byggnad, som helt och hållet blir barnens, skall uppföras. Allt skall vara inrättadt för dem. Trapporna skola vara barnens trappor, liksom borden och badkaren och allt annat. Naturligtvis skall det finnas centraluppvärmning, och belysningen och kokningen skall ske på elektrisk väg. Barnens etablissement skall stå under särskild styrelse och underhållas och betalas af föräldrarna. Dessa ha naturligtvis frihet att skicka dit sina barn hvilka timmar de behaga och betala då endast för dessa timmar. Det behöfver väl knappast sägas, att det mesta möjliga arbetet vid barnens vård skall uträttas af mödrarna, hvilka betalas därför af kolonien. Detta blir ingen imitation af en asyl för föräldralösa barn, från hvilken föräldrarna uteslutas på samma gång som bläckflaskor och öppna eldstäder. Vi ordna själfva med vården af våra barn, och allt skall blifva så fullkomligt som möjligt. Med fullkomligt menar jag såväl i andligt som kroppsligt hänseende, i kärlek såväl som i renlighet. Hvarje minut, som föräldrarna kunna spara, skola de vara där och hjälpa till, och när de icke hafva tid, skall någon annan, som de känna och kunna lita på, finnas där. Barnen skola icke vara öfverlämnade åt en främmande irländsk barnpiga, som erhållits genom annons och hvars enda reference är några ord af en okänd, som önskat bli af med henne.

De styrelseledamöter som väljas af föräldrarna att sköta barnens koloni, skola tillsätta en bofast läkare, hvilken studerat barnhygien. Skulle några af föräldrarna ej öfverensstämma med doktorn om rätta sättet att tvätta, föda och kläda barnen, så hafva föräldrarna sin fulla frihet att taga barnet till sitt eget hem och sköta det på sitt eget sätt. Emellertid räkna vi på att få ett hundratal barn i vårt lilla himmelrike. Där skola de få härliga bäddar att sofva i och härliga badkar att plaska i och en härlig matsal att äta i och kindergarten utomhus och sandhögar och gungor och trädgård att plantera i och verkstad att snickra i och ängar och skogar att ströfva i och till vårdare personer, som kunna berätta sagor och sjunga visor och sysselsätta dem på bästa sätt. Vi tro, att hvarenda mor skall bli förständig nog att låta sitt barn rätta sig efter de enkla regler, som äro nödvändiga. Vi skola verkligen tänka på barnen, då vi utarbete dessa.

* * *

Hemkolonien är nu verklighet och har förvärfvat åt sig Helicon Hall, som förr varit gosskola i Englewood N. J. Byggnaden rymmer omkring femtio personer. Den ligger högt, med utsikt åt Pallisaderna. Ett halft

dussin familjer äro redan inflyttade, och ett tillräckligt antal bildade och verkligt fina människor anmälde sig på en enda vecka för att fylla alla platserna på arbetsafdelningen.

Landthushållningsskolan vid Rimforsa.

Fredrika-Bremer-Förbundets landthushållningsskola vid Rimforsa har i dagarna utsändt redogörelse för sitt första arbetsår.

Den första lärarinnekursen tog sin början den 1 november 1907, och som kursen är 1^{1/2}-årig, avslutas den nu den 30 april 1909. Lärarinnekursen afser att utbilda lärarinnor för landthushållningsskolor för kvinnor, lärarinnor och föredragshållare för kvinnliga småbrukarekurser, ledare af studieresor för kvinnliga småbrukare samt lärarinnor för såväl fasta som vandrande skolkök på landet. Tillfälle till specialutbildning har icke gifvits vid denna första kurs, utan alla elever ha deltagit i samma undervisning. Som skolan ju är förlagd på landet och ett småbruk är förbundet med densamma, har skolans undervisning kunnat i det närmaste lämpas efter de förhållanden, som gälla för de mindre småbrukarna, och lärarinneeleverna ha samtidigt med öfrig undervisning kunnat inhämta direkt erfarenhet om ett småbruks skötsel.

Under kursens sex första månader ha eleverna utfört allt arbete inom skolan (med undantag för en del städning af trappor och eldning af kaminer) samt allt arbete inom ladugård, svin- och höns hus; under de därefter följande sex månaderna, sommarhalfåret, bereddades emellertid eleverna ledighet från en del arbete inomhus för att tid skulle vinnas för trädgårdsarbete och undervisningsöfningar, hvarjämte de teoretiska lektionerna under denna tid endast förekommo sparsamt. Under kursens sista sex månader öfverlämnades nästan allt arbete med städning och diskning åt tjänarinnor och då minskades äfven elevernas arbete med renhållningen i kök och ladugård.

Lärarinneeleverna, 20 stycken, voro vid kursens början fördelade på fem arbetslag för det praktiska arbetet; under kursens senaste tid har arbetats å fyra lag.

Skolans köksafdelning består af kök, skafferier, diskrum, förrådsställare och bakstuga. I köket laga eleverna maten för skolans stora hushåll, som i hvardagslag består af 22 personer och 28 personer de dagar då småbrukarlaget ej äter i småbrukarhemmet. Enkel matlagning ingår hufvudsakligast i programmet, vikt lägges vid att i största möjliga utsträckning använda de produkter, som finnas på gården, framför allt trädgårdsprodukterna. Undervisning meddelas äfven i slakt, bakning och konservering.

Alla rengöringsarbeten utföras af eleverna, som äfven i tur och ordning ha uppsikt öfver skafferi, ställare och förråder.

Dukning och städning utfördes första tiden af eleverna, fördelade i städningsslag; dessa göromål ha emellertid nu öfverlämnats åt tjänarinnor.

Fyra elever åt gången sköta arbetet vid småbruket. En af dem städar i "stugan", lagar maten, tvättar och bakar m. m., under det att de tre andra sköta ladugården, rykta och fodra korna, sköta gödselstaden samt ha hand om kalvarna, grisarna och hönsen. Mjölken separeras och smör och ost beredes.

För närvarande har skolan 5 kor, 2 ungnöt, 1 kalf, 7 grisar och ett 20-tal höns. Det till småbruket hörande landtbruket skötes af en gårdskar. Eleverna deltaga endast undantagsvis, såsom under skörd- och bärgningstiden, i det egentliga landtbruket.

Trädgården består af fem små täppor, hvardera ca 300 kvm stor. Hvarje liten täppa skötes af en elev, som för egen bok öfver afkastningen. Redan anläggningsåret gifvo trädgårdarna ett godt resultat och skolans behof af grönsaker blef fullt tillgodosedt. En del gamla fruktträd finnas och nya ha planterats.

På slöjdafdelningen meddelas undervisning i olika arter af slöjd, i enkel sömnad för hand och med maskin, enkla väfnad samt någon konstväfnad, strumpstickning m. m.

I förbindelse med lärarinneelevernas pedagogiska utbildning står den husmoderskurs, som anordnats vid skolan sommaren 1908. Eleverna voro fem till antalet och deltog i det praktiska arbetet jämsides med lärarinneeleverna å samtliga skolans områden.

* * *

Ny kurs för lärarinneelever börjar den 1 oktober 1909. Kursen räcker två år och ansökan om inträde ställes till Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse och insändes under adress Landthushållningsskolan, Rimforsa. Ansökan bör vara inlämnad före den 1 juni. Afgiften för undervisning, logis, kost och lyse utgör 600 kronor pr år.

En del af de elever, hvilka nu genomgå kurs vid Rimforsa, hafva redan erhållit anställning: en vid landthushållningsskola för kvinnor, en vid slöjdskola förbunden med skolkökskurser, en vid barnhem, en vid koloniträdgård, en såsom lärarinna i väfning, en vid trädgårdskurs. Endast ett fåtal äro ännu lediga att genast antaga anställning.

Sommarkurserna i Uppsala 1909.

Injudan till deltagande i 1909 års akademiska sommarkurser i Uppsala har i dagarna utgått tillika med fastställt program.

Kurserna, hvilka hållas i universitetets lärosalar och institutioner, öppnas *måndagen den 16 augusti kl. 1 e. m.* med en föreläsning af universitetets rektor prof. H. Schück och avslutas *måndagen den 30 augusti.*

Följande föreläsningar komma bl. a. att hållas:

A. *Ur den svenska odlingens utveckling:* Prof. N. Edén:
Om det svenska statsskicket historia. Prof. O. v. Friesen:

Grunddragen af det svenska språkets historia. Intendenten N. E. Hammarstedt: Bostadens historia i Sverige. Prof. H. Lundström: Ur den svenska kyrkans historia. Prof. A. Noreen: Den svenska bebyggelsehistorien belyst af ortnamnen. Doc. J. Roosval: Hufvuddragen af den svenska konstens historia. Prof. H. Schück: Ur den svenska litteraturens och andliga odlingens historia. Doc. K. Stjerna: Om den förhistoriska odlingen i Sverige. Skriftst. E. Svensén: Det svenska väldet, dess uppkomst, tillväxt och aftagande. Prof. N. Söderblom: Svenska fromhetstyper. Doc. K. G. Westman (event.): Ur den svenska rättens historia.

Dessutom skola under denna afdelning föreläsningar om möjligt hållas öfver äldre och nutida ekonomi samt öfver hednisk kult och tro i Sverige.

B. *Biologi*: Doc. S. Ekman: De svenska (l. europeiska) insjöarnas djurlif. Doc. R. Fries: Om kulturväxterna. Prof. O. Juel: En kurs öfver kryptogamerna (med mikroskopiska demonstrationer). Doc. H. Kylin (event.): Hafvens växtlif. Prof. R. Sernander: Förevisning af botaniska trädgården ur utvecklingshistorisk synpunkt. Prof. Wirén: Djurlifvet i hafvet vid Sveriges västkust.

C. *Fristående kurser*: Prof. V. Hultkrantz: Svenska folket ur antropologisk synpunkt. Prof. U. Quensel: Alkoholfrågan från medicinsk synpunkt. Prof. C. A. Reuter-skiöld: Om samhälls- och rättsidéernas allmänna utveckling. Prof. S. Wide: Greklands äldsta kultur. Prof. K. Ångström (event.) föreläser öfver fysiskt ämne. Prof. Hj. Öhrvall: Hygien.

Som vanligt vid dessa kurser komma vid sidan af föreläsningarna förevisningar af universitetets bibliotek, museer, samlingar och institutioner, af domkyrkan och domkyrkans nya museum, af skolor m. m., att hållas på bestämda tider af sakkunniga personer.

Diskussioner anordnas öfver lämpliga ämnen. I samband med prof. Hultkrantz' föreläsningar kommer en diskussion öfver rashygien att hållas.

För tillträde till sommarkurserna fordras inga som helst examina eller betyg. Hvarje deltagare erlägger en afgift af 10 kr.

Anmälningar med tydligt namn samt uppgift om yrke och postadress insändas till *Sommarkursernas byrå, Uppsala*, som meddelar alla nödiga upplysningar.

Svar till "Prenumerant".

Vårt försök att tillmötesgå Er bön om offentliggörandet af Justina P:s porträtt har tyvärr stött på motstånd. Den ärade insändarinnan vägrar energiskt att pryda Dagnys första sida med sin fysionomi, och kanske bör man ej förundra sig öfver att en så principfast personlighet ställer sig något misstrogen till en publikation, hvars hufvudsyften hon ser sig nödsakad att konsekvent bekämpa.

Red. af Dagny.

Notiser.

Hvita Bandets första byggnad i Sverige. Genom en kvinnlig donators, konsulinna Ekman, storartade gåfva har Hvita Bandets Östermalmsförening i Stockholm fått egen lokal ute vid Värtan, en storartad byggnad med den härligaste utsikt öfver Värtaviken och Lidingölandet. Byggnaden, Värtarestaurangen kallad, som består af tre våningar, rymmer förutom restaurangen och kaféet lätrum och bostadsvåning, afsedd dels till bostäder åt tjänstepersonalen, dels till uthyrning. Ett rum är inredt för styrelserna inom Östermalms- och Restaurangföreningarna. Den högtidliga invigningen ägde rum sistlidne torsdag, hvarvid fröken Emilie Rathou i ett kort tal gaf en öfverblick af nykterhetsarbetets olika metoder, särskildt dess försök att genom inrättandet af nykterhetsrestauranger och kaféer gifva en motvikt mot krogarnas lockelser.

Den vackra restaurangen med sina rymliga lokaler torde icke endast vara Hvita Bandets första egna byggnad i Sverige utan äfven i hela Europa.

Kvinnoklubben i Stockholm hade sistlidne måndag samkväm i sin lokal Greftevegatan 24. Aftonen var ägnad åt diskussion öfver frågan: Hvarför upptagas icke oftare fosterbarn? Ämnet diskuterades lifligt af de närvarande, och därunder framhölls bl. a. behövet af en adoptivlag äfven för Sverige.

Gustaf Holmbloms kappaffär. Vi fästa våra prenumeranters uppmärksamhet på firman Gustaf Holmbloms kappaffär, Norrmalmstorg, Stockholm, hvilken tillhandahåller ett rikhaltigt lager af säsongens modernaste modeller. Genom sitt solida arbete kan firman rekommenderas till det allra bästa.

Föreningsmeddelanden.

I **Strömstads F. K. P. R.** höll fröken Signe Wollter från Trollhättan tisdagen den 13 april föredrag på kallelse af föreningen. Fröken Wollter behandlade på ett åskådligt sätt det kvinnliga rösträttskravets historia och redogjorde för de senaste erkännanden som kommit frågan till del från statsmakternas sida.

Efter föredraget, som lönades med lifligt bifall, tackade riksdagsmannen J. Crafoord för den klara och rediga framställning fröken W. gjordt i en af de nu på dagordningen stående viktigaste frågorna. Det öfvertygande sätt hvarpå fröken W. tolkat sitt ämne måste bära frukt, och att detta skulle bli en för vårt samfundslif god frukt var hr Crafoord viss om.

Grenna F. K. P. R. afhöll den 1 april en sällskapsafton, hvarvid en liten fars uppfördes, benämnd "I rösträttens tecken" och baserad på fröken E. Wagners i Stockholm vid festen för fröken Whitlock uppförda "Enquête i Hades". Underhållningen gjorde stor lycka och inkomsten tillföll F. K. P. R:s kassa. Vid en föregående sällskapsafton har fru Frigga Carlbergs rösträttspjes, "När begreppen klarna", upplästs.

Sprid Dagny!

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4: 50 för $\frac{1}{1}$, 2: 50 för $\frac{1}{2}$ och 1: 25 för $\frac{1}{4}$ år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halvårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) **Antingen:** Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) **Eller:** Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7½ öre pr mm.)

Plats som husmoder i aktadt hem där sådan saknas, sökes af ett till stadgad ålder kommet fruntimmer, som är väl kunnigt i alla husliga göromål. På lön fästes ej afseende. Muntliga och skriftliga rekommendationer finnas att tillgå. Svar till "A. H." under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

Plats som husmoders hjälp och sällskap i fint hem önskar bildad, af husliga sysslor intresserad flicka. Är van vid barn och kan äfven, om så önskas, undervisa nybörjare eller hjälpa dem med läxläsning. Någon lön önskvärd, men mera afseende fästes vid ett vänligt bemötande och att bli ansedd som familjemedlem. Svar till "Hjälps och sällskap". Sv. Dagbladets exp.

Bildad flicka, som genomgått 8-klassigt läroverk och vistats i Paris $1\frac{1}{2}$ år, söker plats. Är kunnig i Franska, Tyska, Engelska och Maskinskrifning. Äger kontorsvana. Svar till "L. 20", Svenska Dagbladets Hufvudkontor.

Kvinnlig filosofie kandidat med naturvetenskapliga ämnen och med tjänstgöringsbetyg från realskola, söker arbete vid skola i Stockholm. Man hänvände sig till Flick- och Samskolefören. Byrå, Stockholm.

Skicklig kvinnlig sjukgymnast med utmärkta betyg och rekommendationer önskar plats vid institut, badort eller medfölja på resa. Har förut varit assistent vid badorter. Fina referenser från innehafda platser i familjer. Biljett märkt "Prästgård", Prästnäs.

Ung, bättre flicka söker plats i familj. Har genomgått hushållsskola. Är för öfrigt kunnig i alla i ett hem förekommande göromål. Svar till "Familjemedlem", Böda p. r.

Rösträttslitteratur:

Skrifter utgifna af Centralstyrelsen i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt:

N:o I, Till regeringen från svenska kvinnor ingifna skrivelserna i Rösträttsfrågan 1905—1906.....	—: 50
" II, Gustaf A. Aldén: Hvilka svenska kvinnor äga kommunal rösträtt? (pr 1,000 ex.)	6:—
" III, Mathilda Staël von Holstein: Målsmanskapet och kvinnans ställning inom äktenskapet enligt gällande svensk rätt	—: 50
" IV, Anna B. Wicksell: Om kommunal rösträtt för gifta kvinnor	—: 10
" V, Lydia Wahlström: Statsintresset och kvinnans rösträtt	—: 40
" VI, Partiuttalanden i kvinnornas rösträttsfråga	—: 25
" VII, K. A. Sheppard: Kvinnorösträtten på Nya Zeeland.....	—: 40
Ann Margret Holmgren: Strödda intryck från den Internationella kvinnorösträttskongressen i Köpenhamn.....	—: 10

Föreningens för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm flygblad:

N:o 1, Natanael Beskow: Till frågan om kvinnans politiska rösträtt	—: 05
" 2, Anna Whitlock: Bör den svenska kvinnan erhålla politisk rösträtt?	—: 10
" 3, Hilma Borelius: Hvarför är motståndet mot kvinnans politiska rösträtt oberättigadt?.....	—: 10
" 4, Lydia Wahlström: Principerna för kvinnans rösträtt	—: 10
" 5, Anna Whitlock: Hur bör den svenska kvinnan bereda sig för den politiska rösträtten?	—: 05
" 6, Lydia Wahlström: Lärdomar af den kvinnliga rösträttsrörelsen	—: 10
" 7, Några manliga inlägg i den kvinnliga rösträttsfrågan ...	—: 15
" 8, Lydia Wahlström: Högerkvinnorna och den nuvarande situationen	—: 05
Minneslista	—: 05
Georg Stjernstedt: Den svenska kvinnans rättsliga ställning.....	(—: 75) —: 60
Gustaf A. Aldén: Svenska kvinnans kommunala rättigheter och skyldigheter	—: 10
Lydia Wahlström: Den svenska kvinnorörelsen	—: 45
Ragnhild Modin: Bröllopet på Ensillre	—: 25
Hilda Sachs: Kvinnornas rösträtt. Svar till herr Adolf Hallgren	—: 25
Anna Kleman: Kvinnans medborgarrätt	—: 25
Karl M. Lind: Kvinnornas rösträttskräf	—: —

Ofvanstående flygblad och broschyrer kunna rekvireras från F. K. P. R:s i Stockholm expedition Lästmakaregatan 6, Stockholm, som hålles öppen hvarje dag kl. 3—5 e. m. samt dessutom onsdagar kl. 7—8 e. m.

Vid rekvisition af minst 100 ex. af flygbladen nr:is 1—8 lämnas 25 proc. rabatt.

Skicklig stenograf,

kvinnlig, med färdighet i maskinskrifning, söker god anställning. Svar till "Praktik 8 år", under adress S. Gumælius' Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Fotografer!

Skicklig negativ Retuschös, kunnig i plättgning, erhåller plats genast. Arbetsprof, rekommendationer, eget foto. jämte lönepretentioner sändas till Ch. Granbom, Östersund.

Plats finnes genast

i tjänstemannafamilj på landet för en pålitlig, enkel och frisk bättre flicka att deltaga såväl i tillsynen och skötseln af barn (den yngsta $3\frac{1}{2}$ år) som ock i alla husliga sysslor. Anses som familjemedlem. Svar med uppgift å löneanspråk och referenser sändes till "1909", Stenungsund p. r.

På egendom i Skåne får musikalisk, undervisningsvan lärarinna plats för kommande läsår. Bör kunna tala franska; elev flicka 9 år. Lönevillkor 500 för läsår. Vidare Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

(S. T. A. 2248 66.)

LEDIGA PLATSER.

Föreståndarinne-plats

vid Göteborgs Kvinnliga Folkskoleseminarium är ledig. Ansökningar före den 1 maj.

Göteborg i April 1909.

Styrelsen.

Kvinnl. sjukgymnast, tysktalande föredrages, får plats i utlandet fr. 1 maj. Ansökn. med foto., som återsändes, samt uppgift på ålder m. m. insändes till Sv. Dagbl. annonskontor under "S—09".

Rodenstamska Slöjd- och Hushållsskolan

Hudiksvall.
Husmoderskurs. Skolköklärläroinnekurs. Slöjdlärläroinnekurs. Hemslojds- och Växtfärgningskurs.

**Deposition
&
Sparkassa**

4 1/2 %

**KÖPMANNABANKEN,
Arsenalsgatan 9,
STOCKHOLM.
Aktiekapital 3,000,000 kr.**

Bränn- skador

Såsom smärtstillande och fördelande är Salubrin ett lika förträffligt medel å **bränn-skador som å andra skador**, om Salubrinet användes enligt bruksanvisningen och af lämplig utspädning.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett sina värdepapper, önskningsmål att kunna öfverlämna värden af institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrödda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

**Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning
(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),**

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlotningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen, att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Vid Oskarshamns Elementarläroverk för flickor

blifva till höstterminen 1909 tre lärarinneplatser lediga.

1) Vikariat med undervisningsskyldighet i engelska, franska och matematik på högre stadiet. Kompetens: högre lärarinneseminarium eller motsvarande utbildning. Lön 1,200 kronor jämte pensionsbidrag.

2) Ordinarie befattning med undervisningsskyldighet i svenska på högre stadiet samt geografi och naturkunskap. Kompetens och lön lika med föregående.

Ämnena för platserna 1 och 2 kunna, om så befinnes lämpligt, kombineras på annat sätt.

3) Ordinarie befattning med undervisningsskyldighet inom förberedande skolan. Sökande bör ha genomgått högre flickskola och småskoleseminarium. Lön 700 kronor jämte pensionsbidrag.

Ansökningshandlingar insändas till Styrelsen för läroanstalten före 1 maj.

Styrelsen.

HÖGRE LÄRARINNESEMINARIET

vid

Stiftelsen Kjellbergsska Flickskolan
i Göteborg.

Seminariet omfattar 4 ett-åriga afdelningar. För inträde i **AFDELNINGEN I** fordras kunskaper motsvarande dem, som bibringas vid 8-klassig flickskola.

Studentskor kunna utan inträdesexamen vinna inträde i **AFDELNING III**.

Inträdesansökningar torde om möjligt insändas före den 15 instundande maj.

Närmare upplysningar meddelas af Seminariets föreståndarinna, adr. Södra Vägen 23. Prospekt sändes på begäran.

STYRELSEN.

Nord. A. B. 389 35

Lärarinneplats

vid Vänersborgs högre läroverk för kvinnlig ungdom är ledig att tillträdas vid nästa hösttermins början. Af läkarbetyg åtföljda ansökningshandlingar insändas till läroverkets styrelse före den 1 nästa maj. Ämnen: Franska (företrädesvis), svenska och historia, alla på högre och mellanstadiet. Kompetens: Högre lärarinneseminarium eller motsvarande. Lön: 1,400 kr. med två ålderstillägg å 100 kr. efter 5 och 10 år.

Lärarinnor, som önska platser dels för sommaren, dels för kommande läsår, torde anmäla sig nu å Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B Sthlm. Etabl. 1887.

Gods hem på landet, som önska mottaga sommarinackorder, torde anmäla sig å Nya Inack-Byrån Brunkebergsg. 3 B Etab. 1887. Stor efterfrågan.

100-tals bitar randigt bomullstyg till förkläden, inneh. 2 met. åkta färg, ljus- eller mörkrandigt, erhålles till 73 öre, 10 bit. 7 kr. Otto Oskarson, Gamla Kungsholmsbrog. 23 A, Stockholm.

Ullgarn,

Svenskt och Engelskt för hand- och maskinstickning samt till väfnad, Hamburgergarn, Zéfir- och Kastergarn, Carmen-, Tua- och Andalusia-garn till Schalar. Oblekt, Blekt och Crémefärgadt Fissegarn till Gardiner. Glansgarn, Mattvarp, Mattskedar och finare Väfskedar, allt till lägsta priser i

Axel Hindersons Garnbod, Hötorget 13.

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m. Muntliga och skriftliga upplysningar genom

Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå,
54 Drottninggatan.

Folkskolans Barntidning

utgifven och redigerad af **STINA QUINT**, utkommer 1909 i sin adertonde årgång.

Ett rikt illustrerat nummer hvarje vecka, 36 veckor under året.

Bästa och lämpligaste läsning för barn af alla samhällsklasser.

Prenumerera å närmaste postkontor. Pris för helt år Kronor 1: 65, halft år 90 öre.

Syster Agdas Sjukhem Brahegatan 56.

Allm. Tel. 52 57.

Riks. Tel. 97 07.

— Förstklassigt Privat Sjukhem. —

Tyst och sundt beläget. Omsorgsfull sjukvård, trefliga rum.
God mathållning.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Fru Johanna Kempe. Af *Sigrid Leijonhufvud*.

Riksdagens beslut i den kvinnliga nattarbetsfrågan.

Samundervisningen i Förenta Staterna.

Fredrika-Bremer-Förbundets fjärde kretsmöte. Af *A. Th.* Utlandet.

Ny rösträttslitteratur. Af *Ellen Wester*.

En "hemkoloni".

Landthushållningsskolan vid Rimforsa.

Sommarkurserna i Uppsala 1909.

Notiser.

Föreningsmeddelanden.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**